मन्त्रः । २तीक्ष्णधारायुक्तमात्रे त्रि० । "नवनीतं हृदयं ब्राह्मणस्य वाचि क्षुरो निशितस्तीक्ष्णधारः । तदुभयमेतद्विपरीतं क्षत्रियस्य वाङ्नवनीतं हृदयं तीक्ष्णधारमिति" भा० आदि० ३ अ० ।

तीक्ष्णपत्र पु० तीक्ष्णानि पत्राण्यस्य । १तुम्बुरुवृक्षे राजनि० । २तीव्रपत्रयुक्ते त्रि० कर्म्म० । ३तीक्ष्णे पत्रे न० ।

तीक्ष्णपुष्प न० तीक्ष्णं पुष्पमस्य । १लवङ्गे । २केतक्यां स्त्री टाप् । राजनि० । ३तिग्मपुष्पयुक्ते त्रि० । कर्म्म० । ४तिग्मे पत्रे न० ।

तीक्ष्णफल पु० तीक्ष्णं फलमस्य । १तुम्बुरुवृक्षे राजनि० । २तिग्मफलयुक्ते त्रि० कर्म्म० । ३तिग्मे फले न० ।

तीक्ष्णमूल पु० तीक्ष्णं मूलमस्य । १शोभाञ्जने २कुलञ्जने च राजनि० । ३तिग्ममूलके त्रि० । कर्म्म० । ४तिग्मे मूले न० ।

तीक्ष्णरश्मि पु० तीक्ष्णा रश्मयोऽस्य । तिग्मांशौ १सूर्य्ये "शरत्प्रज्वलितं तेजस्तीक्ष्णरश्मिर्विशोधयन्" हरिवं० ७३० अ० । २तिग्मरश्मियुक्ते त्रि० । कर्म० । ३तिग्मे रश्मौ पु०

तीक्ष्णरस पु० तीक्ष्णो रसोऽस्य । १यवक्षारे रत्नमा० । २तिग्मरसयुक्ते त्रि० । कर्म्म० । ३तिग्मे रसे पु० ।

तीक्ष्णलौह न० नि० कर्म्म० । (इस्पात) लौहभेदे ।

तीक्ष्णशूक पु० तीक्ष्णः शूकोऽग्रं यस्य । १यवे । २खरशूकयुक्ते त्रि० । कर्म्म० । ३खरे शूके पु० न० ।

तीक्ष्णसारा स्त्री तीक्ष्णः कठिनः सारोऽस्याः । १शिंशपायाम् (शिशु) राजनि० । २तिग्मसारयुक्ते त्रि० कर्म्म० । ३खरे सारे पुंन० ।

तीक्ष्णा स्त्री तीक्ष्ण+टाप् । १वचायां २सर्पकङ्कालिकायाम् रत्नमा० ३कपिकच्छ्वां ४महाज्योतिष्मत्याम् ५अत्यम्लपर्ण्याम् जटा० । ६तारादेव्याम् च । उग्रतारोपक्रमे "हे भगवत्येकजटे विद्महे पदमन्ततः । विकटदंष्ट्रे धीमहि तन्नस्तारा प्रचोदयात् । एषा तु तीक्ष्णा गायत्री पीठदेव्याः प्रकीर्त्तिता" । "पानेषु मदिरा शस्ता नरो बलिषु पार्थिव ! । मोदको नारिकेलञ्च मांसं व्यञ्जनमैक्षवम् । नैवेद्येषु प्रियकरास्तीक्ष्णायाः परिकीर्त्तिताः १ । कालि० पु० ८२ अ० ।

तीक्ष्णायस न० नि० कर्म्म० अच् समा० । लौहभेदे (इस्पात) राजनि० । [तितीम ।

तीम क्लेदने दिवा० पर० अक० सेट् । तीम्यति अतीमीत् ।

तीर पारगतौ कर्म्मसमाप्तौ च अद० चुरा० उभ० अक० सेट् । तीरयति ते अतितीरत् त ।

तीर न० तीर–अच् । नद्यादेः १कूले । २सीसके पु० अमरः । ४बाणे पु० त्रिका० । ५त्रपुणि पु० मेदि० । "सार्द्धहस्तशतं यावत् गर्भतस्तीरमुच्यते । भाद्रकृष्णचतुर्दश्यां यावदाक्रमते जलम् । तावद्गर्भं विजानीयात् तदन्यत्तीरमुच्यते" प्रा० त० उक्ते ६गङ्गाकूलभेदे न० "गङ्गातीरतरङ्गसङ्गतजलैः स्नात्वा हरो नार्चितः" सा० द० । "अशून्यतीरां मुनिसन्निवेशैः" रघुः । "अवकाशेषु चोक्षेषु नदीतीरेषु चैव हि" मनुः ।

तीरग्रह पु० देशभेदे "तीरग्रहाः सूरसेनाः ईजकाः कन्यकाः गुहाः" भा० भी० ९ अ० जनपदोक्तौ ।

तीरभुक्ति पु० (त्रिहोत) देशभेदे त्रिका० ।

तीरु पु० तॄ–बा० क्रु । शिवे "नमस्तेऽभीषुहस्ताय तीरुभीरुहराय च" हरिवं० २७८ अ० । शिवस्तुतौ ।

तीर्ण त्रि० तॄ–क्त । १उत्तीर्णे, २अभिभूते, ३आप्लुते च । "तीर्णो हि तदा भवति" श्रुतिः "तीर्णाः पूर्णाः कति न सरितो लङ्घिताः के न शैलाः नाक्रान्ता वा कति वनभुवः क्रूरसञ्चारघोराः । पापैरेतैः किमिव दुरितं कारितो नास्मि कष्टं यद्दृष्टास्ते धनमदमसीम्लानवक्त्रा दुरीशाः" ।

तीर्णपदी स्त्री तरतेः कर्तरि क्तः । तीर्णः पादो मूलमस्याः अन्त्यलोपः कुम्भपद्या० ङीषि पद्भावः । तालमूल्याम् शब्दच० ।

तीर्णा स्त्री प्रतिष्ठाख्यवृत्तिविशेषे यथा "यस्मिन् वृत्ते कर्णः कर्णः वेदैर्वर्णैः सा स्यात् तीर्णा" अस्याः कन्येत्यपि संज्ञा । "ग्भौ चैतृ कन्येति" लक्षणात् ।

तीर्थ न० तॄ–थक् । १शास्त्रे २यज्ञे ३क्षेत्रे ४उपाये ५नारीरजसि ६अवतारे ७ऋषिजुष्टजले ८पात्रे ९उपाध्याये १०मन्त्रिणि च मेदि० । ११योनौ १२दर्शने १३घट्टे हेमच० । १४विप्रे १५आगमे १६निदाने १७वह्नौ च संक्षिप्तसा० । तीर्थं त्रिविधम् जङ्गमं१ मानसं२ स्थावरं३ च । तथा हि "ब्राह्मणा जङ्गमं तीर्थं निर्मलं सार्वकामिकम् । येषां वाक्योदकेनैव शुद्ध्यन्ति मलिनाजनाः । अगस्ति रुवाच । शृणु तीर्थानि गदतो मानसानि ममानघे ! ! येषु सम्यक् नरः स्नात्वा प्रयाति परमां गतिम् । सत्यं तीर्थं क्षमा तीर्थं तीर्थमिन्द्रियनिग्रहः । सर्वभूतदया-तीर्थं सर्वत्रार्जवमेव च ! दानं तीर्थं दमस्तीर्थं सन्तोषस्तीर्थमुच्यते । ब्रह्मचर्य्यं परं तीर्थं तीर्थञ्च प्रियवादिता । ज्ञानं तीर्थं धृतिस्तीर्थं पुण्यं तीर्थमुदाहृतम् । तीर्थानामपि तत्तीर्थं विशुद्धिर्मनसः परा । एतत्ते कथितं देवि ! मानसं तीर्थलक्षणम् ।